

SVID, Stiftelsen Svensk Industriedesign

Datum 20231028

Utbildningsdepartementet, diarienummer U2023/01467

Att: u.registrator@regeringskansliet.se

Kopia: Ku.KL@regeringskansliet.se kn.registrator@regeringskansliet.se

Synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition samt förslag på insats för att stärka excellens, innovation, internationalisering och konkurrenskraft i designforskning och öka dess närhet till praktik och tillämpning.

Sammanfattning

Designforskning i Sverige sker idag framförallt vid några lärosäten, och vissa av dessa har examensrätt för forskarutbildning i design. Svensk designforskning är vital, innovativ, konkurrenskraftig och internationell. Satsningar på att stärka excellent designforskning behöver också mötas av satsningar som kan sammanlänka forskningsaktörer, upprätthålla nätverk och överbrygga gap mellan forskning och övriga samhället.

En satsning på en nationell infrastruktur för designforskningen, tillsammans med satsningar på de starka forskningsmiljöerna, bidrar till att stärka designforskningen kvalitativt, och därmed till utvecklingen av design som ämne och design som utvecklingskraft i Sverige. Med en sådan infrastruktur, i form av ett nationellt kunskapscentrum, skapas möjligheter för svensk lyskraft och internationella konkurrenskraft i gemensamma nationella satsningar inom ramen för Nordiska och Europeiska satsningar.

- satsa på att stärka excellent designforskning i Sverige
- tillför resurser för att lärosäten (och andra relevanta aktörer) skall kunna delta i och forma forskningsprogram i EUs initiativ New European Bauhaus, NEB, Horizon Europe och EIT Culture & Creativity m.fl. samt;
- satsa på nationellt kunskapscentrum för designforskning

SVIDs bedömning är att ett årligt anslag för ändamålet Nationellt kunskapscentrum för designforskning bör ligga på minst 6 miljoner kronor.

Sverige behöver ett nationellt kunskapscentrum för designforskning

Insikten om att design kan vara en utvecklingskraft för allt från innovation till insatser i komplexa samhälleliga utmaningar växer sig allt starkare, vad gäller hållbarhet och klimat, inkludering, konkurrenskraft och goda livsmiljöer. Det gäller till exempel inom politiken för gestaltad livsmiljö och EU:s satsning på New European Bauhaus med kopplingar till forskningsprogrammet Horizon Europe och EU:s gröna giv (European Green Deal). För att ta del av och utveckla detta behöver vi göra nya satsningar för att stärka och upprätthålla Sveriges position som en ledande aktör inom designforskningen. Under åren 2008 - 2014 utvecklades designforskningen i Sverige genom regeringens satsning på Designfakulteten som ett nationellt

centrum för att främja designforskning. Därefter har designforskningen fortsatt att utvecklas framför allt i några starka miljöer (se nedan), genom nationella och internationella forskningsprojekt.

Det krävs olika insatser för att stärka de forskningsmiljöer på designområdet som finns idag vid lärosäten runt om i landet. Dels handlar det om riktade forskningsmedel till forskare så att doktorander och seniora forskare kan fortsätta att utveckla akademien, dels handlar det om finansiering av doktorandtjänster för kapacitets- och kompetensförsörjning för utvecklingskraft i Sverige, och dels handlar det om nationella forskningsinfrastrukturer.

Sedan 2014 har forskningsmiljöerna, inte minst genom Designfakulteten, utvecklats och förstärkts särskilt på en internationell arena. En ny satsning på en nationell infrastruktur för designforskningen, tillsammans med de starka forskningsmiljöerna, bidrar till att stärka designforskningen kvalitativt, och därmed till utvecklingen av design och design som utvecklingskraft i Sverige. Med en sådan infrastruktur, i form av ett nationellt kunskapscentrum, skapas möjligheter för möten mellan lärosätenas forskargrupper och för vidare samarbeten på nordisk nivå samt till ökad finansiering från de stora europeiska satsningarna. SVIDs bedömning är att ett årligt anslag för detta ändamål bör ligga på minst 6 miljoner kronor.

SVIDs roll; att överbrygga gap mellan designforskningsintensiva miljöer, industri, näringsliv och övriga samhället för en ökad tillämpning och innovation.

SVID samlar idag en mängd aktörer för att utveckla samhällets förmåga till omställning, utveckling och innovation genom designmetodik. Via förberedelseprojektet Design Impact – People Powered Transformation inom Impact Innovation, nästa generations strategiska innovationsprogram som drivs av Energimyndigheten, Formas och Vinnova har SVID tillsammans med en mängd aktörer i hela landet formulerat en färdplan för hur vi med designmetodiker och samverkan gemensamt kan bidra till attraktiva livsmiljöer, nyindustrialiseringen i norra Sverige och samhällets gröna omställning i hela landet. Luleå tekniska universitet, Linköpings universitet, Malmö universitet, Konstfack är några av lärosätena som ingår i partnerskapet tillsammans med en stor mängd samverkanspartner från akademi, näringsliv offentlig verksamhet (<https://svid.se/vad-vi-gor/projekt/people-powered-transformation/>) Ett ytterligare viktigt kompletterande sammanhang för den nationella noden för designforskning att relatera till är det tvärvetenskapliga forskning- och innovationsprogrammet Design för energieffektiv vardag (<https://svid.se/vad-vi-gor/projekt/design-for-energieffektiv-vardag/>) som SVID koordinerar på uppdrag av, och i samverkan med Energimyndigheten. Vi är nu inne i utlysning nummer åtta och kunskapen och resultaten från projekten skulle kunna användas som systemdemonstratorer för kommuner och regioner. Programmet utgår från individens och gruppernas roll i energisystemet och kombinerar energi-, design- och beteendeeområden för att ta fram nya affärsmodeller, kunskap, teknik, produkter och tjänster. Programmet har två forsknings-, utvecklings- och innovationsområden: Kunskap och kompetens och Innovation för resurseffektivitet. Här kan en nod stärka tillämpningen av forskningsresultaten. Via SVIDs samverkan med regionerna Västerbotten, Norrbotten och Skellefteå kommun bygger vi nu upp en nod för att stötta den hållbara samhällsutvecklingen i norra Sverige med fokus på attraktiva livsmiljöer och samhällets gröna omställning, Arctic Design Center samlar designers, konstnärer, arkitekter och representanter från akademi, offentlig verksamhet och näringslivet med inspiration från New European Bauhaus och politiken för gestaltad livsmiljö, www.arcticdesigncenter.se

Bakgrund

I ett Europa präglad av stora utmaningar, måste vi tänka nytt och annorlunda. Vi måste bli bättre på att samarbeta över gränser; mellan länder och mellan discipliner, mellan högskolor, universitet och företag, mellan den privata och den samhällsliga sfären. Innovation definieras,

enligt EU:s initiativ Innovation Union, som individers, företags och hela nationers förmåga att kontinuerligt skapa en önskvärd framtid. En definition som tydligt sätter fingret på vikten av design och designkompetens i framtidens Europa – något som också bekräftas av att design allt oftare förekommer i policydokument liksom i den rad initiativ för att stärka Europas innovations- och konkurrenskraft genom design.

Sverige har kommit långt med att utveckla designforskningen och därmed dra nytta av både vetenskapliga och praktiska metoder som utgår ifrån designpraktiken i innovationssammanhang. Designfakulteten var en förutsättning för att etablera en stark position för Sverige i utvecklingen av designforskningen genom att skapa en kritisk massa för forskarutbildning inom design och för att skapa en gemensam arena för att utveckla designforskningen som egen disciplin. Nu är det dags att i ett nytt steg föra detta vidare.

SVIDs roll

Enligt SVIDs stadgar har stiftelsen till ändamål att bedriva och främja forskning och utveckling inom designområdet, samt verka för den praktiska användningen av god design genom utbildning, rådgivning och information, till gagn för näringslivet och samhället i övrigt. För att förverkliga ändamålet skall stiftelsen genomföra forskning, utveckling, utbildning, rådgivnings- och informationsverksamhet inom designområdet. Stiftelsen skall eftersträva samarbete med universitet, högskolor och forskningsinstitut.

Sedan 2012 har SVIDs arbete med att ta fram en designagenda pågått med syftet att möjliggöra ett ökat användande av design i samhället. SVID har arbetat med behoven av design och designforskning för att kunna kommunicera vad framtiden kan föra med sig när det gäller satsningar inom dessa områden. Satsningar som gjorts är att möjliggöra postdoktjänster, utgivning av Research Design Journal, drivit sidan designresearch.se och stöd till Designfakulteten. Syftet med att tydligt stärka och lyfta designforskning är att visa hur design utvecklar samhället inom många olika fält genom ny kunskap och nya lösningar.

På uppdrag av regeringen genomför föreningen Svensk Form och SVID en studie om design som utvecklingskraft för samhällets hållbara utveckling. Designens roll i politiken för gestaltad livsmiljö behöver stärkas och det här är en tydlig signal att den är på väg att göra det, menar de båda organisationerna.

Designfakulteten

Designfakulteten var ett nationellt centrum för designforskning under åren 2008 - 2014. Ambitionen med att återuppta arbetet med designfakulteten är att fortsätta utveckla design som kunskapsfält för att kunna möta sociala, ekonomiska och tekniska utmaningar i samhället på ett hållbart, innovativt och estetiskt medvetet sätt

Designforskning idag

De designforskningsmiljöer som finns i Sverige idag och som har professorer, forskningsfinansiering och forskarutbildning, kandidat- och masterutbildningar inom design är:

- Malmö universitet, (Social innovation och kooperativ design)
- Lunds universitet, (Produktdesign)
- Högskolan i Borås, (Textil)
- Göteborgs Universitet, (Design management, materialitet)
- Konstfack, (under utveckling)
- Linköpings universitet, (Tjänstedesign, hållbarhet)
- KTH, (Interaktionsdesign, embodiment)
- Designhögskolan vid Umeå universitet, (Interaktionsdesign, designpraktik)
- Forskarutbildning i ämnet design: Borås, Göteborg, Linköping, Konstfack och Umeå

Forskarutbildning i designämnen: KTH och Luleå

Med förhoppning om att denna satsning kan processas inom ramen för budgeten för 2024 ställer vi oss till förfogande för de frågor ni kan ha och möts gärna för en mer ingående föredragning.

Jonas Olsson, Vd för SVID, Stiftelsen Svensk Industridesign

SVID, Stiftelsen Svensk Industridesign är en forskning- och utvecklingsstiftelse som sedan 1989 utvecklat svenska företag, samhälle och organisationer med design. SVID stiftades av Statens industriverk, Kgl. Ingenjörsvetenskapsakademien och föreningen Svensk Form och har sitt huvudsakliga uppdrag och verksamhetsbidrag från Tillväxtverket, men samarbetar med en mängd andra myndigheter, organisationer och lärosäten.